

прав та обов'язків людини – це один з елементів миру, безпеки та правового розвитку суспільства і держави [1, с. 34].

Таким чином, правова доктрина повоєнної розбудови України повинна трансформуватись у напрямку інтеграції внутрішньодержавних механізмів і міжнародного досвіду, забезпечуючи при цьому верховенство права, захист прав людини та відновлення державної інституційності.

Список використаних джерел:

1. Власенко В.П., Бесклеткіна М. Ю. Напрями розвитку прав та обов'язків людини і громадянина в сучасних умовах. Науковий вісник УжНУ. Серія Право. 2024. Випуск № 86. Частина 1. С. 30-36. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.1.4>
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
3. Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни: Указ Президента України від 21.04.2022 № 266/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/2022#Text>.
4. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>
5. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
7. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>
8. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>
9. Українська Гельсінська спілка з прав людини. (2024). Відбудова України: виклики й правові рамки. URL: <https://helsinki.org.ua/reports/vidbudova-ukrainy/>.

Галах Алла Миколаївна

здобувач ступеня вищої освіти бакалавр 214 н.г. «Право» ННІПП НАВС

Науковий керівник:

Мазур Вікторія Вікторівна,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін ННІПП НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ КОМПЕНСАЦІЇ ТА ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

У сучасних умовах реформування судової системи та зміцнення механізмів правового захисту особи особливої ваги набуває чітке розмежування понять компенсації та відшкодування збитків у цивільному праві. Нерідко в юридичній

практиці та правозастосуванні ці терміни ототожнюються, що призводить до труднощів у доведенні шкоди, обрахунку втрат та визначенні належного способу захисту. З огляду на розвиток судової практики, у тому числі щодо компенсації шкоди, дослідження даної теми є надзвичайно актуальним для вдосконалення цивільно-правових механізмів захисту порушених прав фізичних та юридичних осіб. Тому вважаємо доцільним з'ясувати категоріально-понятійне навантаження понять компенсації та відшкодування збитків у системі цивільно-правового регулювання, визначення їх ознак, відмінностей та спільних рис, а також аналіз підходів до застосування цих інститутів у правовій доктрині та судовій практиці. Крім того, дослідження спрямоване на виявлення практичних аспектів застосування норм про компенсацію та відшкодування шкоди в умовах сучасного правового регулювання в Україні.

При аналізі положень цивільного законодавства впливає, що відповідно до ч. 2 ст. 16 Цивільного кодексу України одним із способів захисту порушених прав є відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди (п.8). Але законодавець серед визначеного переліку чітко не вказує, що існує право на компенсацію. При аналізі п.5 ч. 2 ст. 432 Цивільного кодексу України встановлюємо, що законодавець пропонує застосування компенсації замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності. Оскільки чіткого законодавчого розмежування цих дефініцій немає, вважаємо доцільним з'ясувати думку цивілістів щодо співвідношення таких понять [1].

На думку Парій М.О., відшкодування збитків – це один із способів цивільно-правової відповідальності, який полягає у відновленні майнового стану потерпілої сторони шляхом компенсації завданих їй збитків.

Відповідно до ст. 22 Цивільного кодексу України, збитки включають реальні збитки (втрати, яких зазнала особа) та упущену вигоду (доходи, які особа могла б отримати). Компенсація – ширше поняття, яке включає відшкодування матеріальних збитків і компенсацію немайнової (моральної) шкоди. Вона може бути передбачена як законом, так і договором [2, с. 26-27].

Ханик-Посполітак Р. Ю розглядає компенсацію як загальне поняття, яке включає відшкодування збитків як одну з форм. Відшкодування охоплює лише матеріальні втрати, тоді як компенсація може поширюватися і на немайнові. У науковій літературі підкреслюється, що категорії "шкода" й "збитки" не тотожні: шкода охоплює як матеріальні, так і моральні втрати [3, с. 103-104].

Стаття 23 Цивільного кодексу України передбачає право особи на компенсацію моральної шкоди. Моральна шкода може проявлятися у вигляді фізичних чи психічних страждань, приниження честі, гідності або ділової репутації. У судовій практиці від 2019 року визнано, що така компенсація може надаватися в усіх цивільно-правових відносинах, навіть без спеціальної норми в законі [4].

Також Парій О.М. вказує, що процесуально для відшкодування збитків потрібно довести шкоду, порушення, причинно-наслідковий зв'язок і вину. Для компенсації моральної шкоди – достатньо довести сам факт порушення і страждання. Розмір відшкодування забезпечує повне майнове відновлення, тоді як моральна шкода – це оціночна сума. Підставами для відшкодування є лише

матеріальні втрати; для компенсації – можуть бути нематеріальні втрати [2, с. 30-31].

Отже, розмежування понять компенсації та відшкодування шкоди має не лише теоретичну, а й практичну цінність. Це дозволяє застосовувати відповідні норми цивільного законодавства ефективно й обґрунтовано, забезпечує належний рівень захисту прав і свобод особи, сприяє вдосконаленню договірної дисципліни та підвищенню якості судових рішень.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: від 16.01.2003 № 435-IV.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n1492>.
2. Парій М. О. Відшкодування шкоди чи компенсація збитків, завданих війною. Вісник ХНУВС, 2024. № 2 (105), ч. 2.
3. Ханік-Посполітак Р. Ю. Відшкодування шкоди в цивільному законодавстві. Наукові записки НаУКМА, 2016. Т. 181.
4. Верховний Суд України. Ухвала від 13 листопада 2019 року у справі № 216/3521/16-ц.
URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/85678980>.

Гнатенко Каріна Олександрівна

здобувач ступеня вищої освіти бакалавр 201 н.г. «Право» ННІПП НАВС

Науковий керівник:

Бухтіярова Ірина Геннадіївна,

доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін ННІПП, кандидат юридичних наук, доцент

РОЛЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВОПОРЯДКУ ПІД ЧАС ТА ПІСЛЯ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ: ВИКЛИКИ ТА АДАПТАЦІЯ ДО НОВИХ УМОВ

Збройні конфлікти завжди супроводжуються масштабними порушеннями правопорядку, що спричиняє руйнування державних інституцій, зростання злочинності, масові порушення прав людини та гуманітарні катастрофи. У таких умовах роль правоохоронних органів набуває критичного значення. Їхнє завдання полягає не лише в забезпеченні безпеки та порядку, а й у відновленні довіри громадян до державних інституцій. Під час збройного конфлікту правоохоронні органи стикаються з надзвичайно складними викликами. Вони мають забезпечувати публічну безпеку в умовах бойових дій, взаємодіяти з військовими структурами та гуманітарними організаціями для захисту цивільного населення. При цьому виникають серйозні труднощі, зокрема обмеженість ресурсів, ризик корупції, слабка координація між силовими структурами та загроза для життя і здоров'я особового складу [1, с. 150].